

УДК 658

Яковенко Р. В.

кандидат економічних наук, доцент
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті
м. Кропивницький, Україна

Стреленко М. С.

здобувач вищої освіти на першому (бакалаврському) рівні
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький, Україна

СПРОБА АНАЛІЗУ СФЕРИ РОК-МУЗИКИ З ПОЗИЦІЙ РАЦІОНАЛЬНОСТІ, ПРИБУТКОВОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Беручи до уваги те, що сфера нематеріального виробництва та сфера послуг відіграє дедалі більшу роль у розвитку сучасної економіки цивілізованого світу на постіндустріальній стадії розвитку, вважаємо за потрібне розглянути цей сектор зайнятості населення, отримання доходів та відтворення здібностей людини через інструментарій поведінки «людини економічної». Оскільки межі між матеріальною і нематеріальною сферою виробництва поступово згладжуються і вони дедалі більше формують діалектично суперечливе цілісне середовище, ідея запропонованого матеріалу вже не виглядає абсолютно суперечливою, а віддзеркалює лише певний рівень невизначеності, що виражатиметься у винятках з запропонованих тез та висновків.

Запропоновані результати є імовірнісними і такими, що не передбачають усю багатоманітність, багатофакторність та багаторівневність сфери творчої діяльності людини, відтак автори не претендують на формулювання «істини в останній інстанції», а роблять лише першу спробу в зазначеному напрямі.

Сучасний інституціональний пошук ролі людини в економіці та суспільстві дедалі більше характеризується поняттям «людський потенціал». Людський потенціал формується у середовищі переходу від «людини економічної» (моделі абсолютно раціональної економічної поведінки з метою максимізації економічної віддачі від будь-якої діяльності) до «людини творчої» (модель людської поведінки, спрямована на ірраціональність у поєднанні з креативним пошуком) [1, с. 191].

Сучасне українське суспільство та середовище відтворення здібностей людини якраз і визначається рисами як раціональності (що виражається у прагненні вижити, допомогти армії, самим взяти участь у опорі ворогу, створити продукт, який можна продати), та безумовної креативності, що полягає в активізації сфери культури, розвитку нематеріальної сфери, викликаної емоційним струсом суспільства та якісним стрибком у розвитку особистості.

Введення категорії людський потенціал обумовлене еволюцією процесу праці та ролі людини в економіці й суспільстві, трансформацією «людини економічної» в «людину творчу» [2, с. 13].

Еволюційне, поступове скорочення частки важкої фізичної праці в структурі зайнятості населення збільшує частку не лише розумової праці, а й творчої діяльності.

Взагалі, будь-яку творчу діяльність варто пробувати розглядати за допомогою традиційного економічного інструментарію за умов, що:

1) вона хоча б частково спроможна задовольняти будь-які потреби її продуцента (як матеріальні, так і нематеріальні) у довгостроковій перспективі, тобто між моментом створення певного продукту та отриманням за нього коштів може мати значний розрив у часі;

2) вона є системною діяльністю, яка здійснюється з певною послідовністю та ритмічністю, яка може бути дуже розмірною;

3) така діяльність здійснює вплив на свідомість певних споживачів, виробників та

інших суб'єктів матеріального та нематеріального виробництва, що виражається у трансформації їх світосприйняття, світорозуміння та професійної підготовки.

Для початку, варто виокремити поняття «рок-музика» від інших видів музики, що дасть нам можливість повноцінно зрозуміти об'єкт нашого дослідження. Якщо з моменту виникнення (з 50-х років ХХ століття) поняття рок- і поп-музика являли собою фактичну тотожність, що проявлялось у найбільших тиражах реалізації носіїв музики і відвідуваннях концертів, то вже у 80-х рр. можна спостерігати чітке відокремлення між популярною і рок-музикою.

Спробуємо класифікувати ці відмінності:

1. Популярна музика створюється для заробляння коштів і може не бути сферою самореалізації виконавця, у той час як рок-музика створюється, в першу чергу, для задоволення внутрішніх потреб самих виконавців;

2. У більшості випадків рок-музика містить у собі протест, заперечення суспільної ідеології, незадоволення існуючою суспільно-економічною формацією, у той час як поп-музика навпаки намагається підлаштуватись під існуючі параметри суспільних відносин, рухається у потоці суспільно прийнятих норм, понять і принципів;

3. Поп-музика характеризується високим рівнем інвестування в будь-який об'єкт творчості і вимагає повернення інвестованих коштів, а це є можливим лише у тому разі, якщо створений продукт відповідатиме очікуванням слухачів. Рок-музика, зазвичай, реалізується на примітивних, а то й саморобних засобах (за рідким виключенням), не передбачає відшкодування вкладених ресурсів та ігнорує суспільну думку стосовно своєї творчості. Замість входження до мейнстріму, вона його як правило заперечує, шукає альтернативні шляхи реалізації та самореалізації, формує особистісний підхід до світогляду, може виступати концепцією «заперечення всього», в тому числі й примату матеріальних цінностей. Саме тому словосполучення «шоу-бізнес» на сьогодні стосується в абсолютній більшості випадків поп-виконавців і дуже рідко – рок-музикантів;

4. Професійність виконання та підготовка «працівників» у сфері поп-музики мають набагато більше, ґрунтовніше значення, що також обумовлюється домінуючим принципом базових і поточних капіталовкладень у очікуванні отримання дуже суттєвих зисків, які не забезпечуються і не базуються на принципах витратного виробничого ціноутворення. Рок-музиканти, часто-густо, ніякої професійної підготовки до своєї діяльності не мають і навчаються в процесі збільшення обсягів своєї праці (гри на інструментах, написання текстів чи лібрето, вокальної майстерності, зйомки кліпів, декорування сцени, постановки сюжетів та організації шоу, організації концертів, ведення бухгалтерії, налагодження зв'язків з громадськістю тощо), або ж не навчаються взагалі. Але, не зважаючи на професійність підготовки фахівців у сфері поп-музики, ця сфера в більшості випадків створює примітивний споживчий продукт доволі обмеженої якості з погляду професійних музикантів та музичних критиків. Наявні музичні ідеї примітивізуються, обмежуючись смаками більшості споживачів, які не є дуже вибагливими у цій сфері. Поп-музика, в більшості випадків, є сферою релаксу, відпочинку, а не розвитку та самозростання, що обумовлюється низькими концептуальними вимогами до неї.

У той же час якість продукції, що створюється в сфері рок-музики, може бути шаленою і неочікуваною як для слухачів, так і для самих «працівників» цієї сфери. Поширеним є створення шедеврів у сфері саме рок-музики, рок-поезії, до рівня формування власних ідеологій та нових концепцій суспільного розвитку з купою послідовників та плагіаторів. Саме тому, доволі часто можна спостерігати цікавий симбіоз непрофесійних або малопрофесійних рок-виконавців з професійним менеджментом та величезними витратами на промоушн без їхнього безпосереднього втручання у сферу творчості, тобто створення продукту.

Відтак, в окремих випадках економічна ефективність окремих рок-музикантів, з погляду потреби вкладання в них коштів та обсягами отриманого прибутку, є набагато вищою, ніж у середньому діяльність сфери поп-музики. Назвемо таких виконавців: The

Beatles, Led Zeppelin, U2, David Bowie, Queen, Pink Floyd, The Rolling Stones...

Рок-музика у 50-х роках (як сфера рок-н-роллу) відокремила молодь, як окрему групу споживачів у США, а пізніше й у країнах Європи. До цього моменту пуританське виховання та протестантська етика формували ставлення до молоді виключно як до «дорослих, які ще не виросли» і не мають своєї специфіки у масовому споживанні; відтак вони відрізняються від дорослих виключно своїм розміром. Сфера виробництва товарів масового споживання із задоволенням підхопила цю ідею, і ідея диференціації таких товарів, зокрема одягу, стала одним з поштовхів економічного зростання у США та Західній Європі. Поп-музика успішно користується цією ідеєю і формує навіть суцільні модні тренди та просуває безліч дрібниць і товарів споживання, які без масового поширення поп-музики просто нікому не були б потрібні.

Отже, поп-музика, є звичайною традиційною сферою послуг, що базується на смаках та уподобаннях споживачів. Рок-музика, на сучасному етапі (на відміну від 1950-х – 1970-х років) виступає як більш складне явище, що не підлягає лінійному виміру економічної прибутковості, вимагає посилення її аналізу і подальших наукових досліджень у зазначеному напрямку.

Література:

1. Яковенко Р. В. Людський капітал та людський потенціал. *Наук. праці Кіровоградського нац. техн. ун-ту : Економічні науки*. Кіровоград : КНТУ. 2013. Вип. 24. С. 186-193.
2. Яковенко Р. В. Відтворення людського потенціалу в умовах трансформаційної економіки : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2011. 213 с.